

72.4(4Укр-4РіВ)

В-541

Сергій
Виткалов

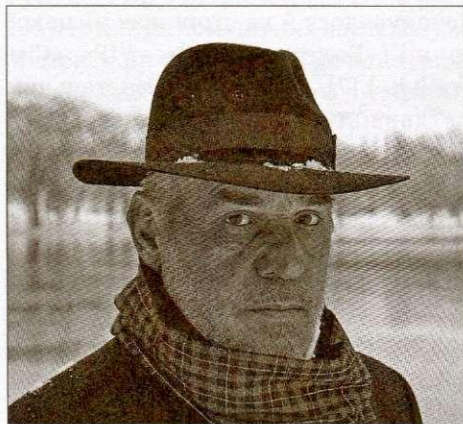

Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах

митці, художні колективи
та організатори духовного життя

2.4. Еволюція знакової системи у творчій палітрі Віктора Гвоздинського

УДК 7

Віктор Гвоздинський

Кожен тип суспільства, до якого належать люди, базується, як відомо, на певній системі цінностей, що знаходять свій відбиток у його культурі, а надто – її художньому векторі. Цей ціннісний ряд, звісно, формує низка факторів, серед яких найбільш помітною є освіта та її художня складова, система традицій, вірувань, власне, культурне середовище і ще безліч інших складників, які немає потреби навіть перераховувати. З іншого ж боку, – які і не можна врахувати повною мірою, оскільки вони належать до такого ємного, складного і маловивченого поняття, як ментальність етносу.

Важливою складовою, причетною до згаданого вище поняття «культура», є постаті, тобто – репрезентанти цієї культури, у творчій діяльності яких і відбивається певною мірою ця складна духовна система. Саме ці люди й формують те культурне середовище, у якому зростає нова генерація і, власне, сам митець. І від того, хто ці люди, що сповідують вони у своїй творчій або повсякденній праці, як часто експонуються, спілкуються з молоддю і настільки їх твори входять у свідомість цих співгромадян, залежатиме наше майбутнє, визнання України державою, яка опікується духовністю, чи вона й надалі залишатиметься країною, творчий розвиток громадян якої мало хвилює її очільників.

«... Місце в історії для кожного народу визначається одним критерієм – відзначав перший Голова обласного відділення вже Національної Спілки художників України Костянтин Маркович Литвин у 1995 році, виступаючи з доповіддю з нагоди Шевченківських свят, – розвитком культури. І тільки твори мистецтва, що залишаються в часі, стверджують це місце» [2].

Одним із таких є помітний представник рівненського образотворення, живописець, графік, співробітник художньо-промислової майстерні, член Національної спілки художників України (з 1985 р.) – Віктор В'ячеславович Гвоздинський.

Віктор Гвоздинський – один із небагатьох рівненських художників, який хоча б має майже місцеве коріння, принаймні йому близька і зрозуміла ментальність населення Західної України (адже народився він 1951 року у м. Володимирі-Волинському Волинської області). Утім спеціальну середню (художнє училище, 1966–1970 рр.) і вищу освіту (художньо-промисловий інститут, 1970–1975 рр.) здобув в іншому інокультурному середовищі – російськомовному місті Харкові і мав би всотати від оточення, своїх викладачів, достатньо помітних у республіканському образотворчому мистецтві – професорів С. Ф. Бесєдіна, А. М. Константинопольського та О. В. Мартинця, – російську символічну і семантичну гамму чи принаймні, її урбанізований слобожанський колорит. Однак він залишився співцем переважно західноукраїнського пейзажу, чи ширше б сказати – культурного простору, в якому втілює найпотаємніші свої задуми.

Його творча біографія, як і біографія кожного митця будь-якої доби, різнопланова і творчо насичена. Як співробітник художньо-промислових майстерень, покликаних мистецьки забезпечувати обласний центр, він виконує низку проектів, спрямованих саме на художнє облаштування міста. У цьому зв'язку відзначимо його розробку першого проекту художнього оформлення нового (теперішнього – С. В.) приміщення Рівненського обласного краєзнавчого музею (1978 р.), пробуючи себе у різних видах художніх технік та формах. Цю роботу він виконував спільно з Ф. Бобриком.

Утім, змінювався час, а з ним і форми художньої діяльності та роль митця у суспільстві, а надто – ставлення до цього митця держави та широкого загалу.

Якщо у попередній суспільно-політичній формації професіоналізм художника значною мірою визначала професійна Спілка, приналежність до якої забезпечувала йому реалізацію його власних художніх творів, більш-менш активну виставкову діяльність, державні почесні нагороди тощо, а сам митець повинен був лише активно працювати над творчим самовдосконаленням, особливо не експериментуючи з художньою формою та виконуючи соціальне замовлення, то в наш час стимулююча роль творчих спілок, принаймні на регіональному рівні, звелася нанівець і обмежується часто вирішенням невеличкого кола організаційно-творчих питань, пов'язаних, як правило, з виконанням художнього оформлення адміністративних будівель та інших тогожних завдань, а також наданням своєї виставкової зали для, як правило, ювілейного експонування.

Тож кожен митець намагається сьогодні сам організувати свої експонування, брати участь у різноманітних «збірних» виставках чи інших, як правило, різновекторних проектах, займатися викладацькою діяльністю та паралельно вникати в сутність сучасного бізнесу, часто далекого від мистецтва тощо, обмежуючи та розпорозуючи свій час. І досить часто участь митця у тому чи іншому експонуванні визначається не лише якістю його власних творів, а суто організаційно-фінансовими чинниками. Тому переважна більшість місцевих майстрів пензля організацію персональної виставки розглядає як важливу форму власної презентації, незважаючи на фінансовий чинник, який часто лягає на плечі самого експонента. З іншого боку, саме такий стан речей має й певні переваги – адже у мистецтві залишаються лише ті, хто не бачить свого подальшого життя без цього виду художньої творчості. Така форма існування сучасного митця дає, на нашу думку, й більш загострене сприйняття самого життя, і проблеми розвитку мистецтва художнику вже бачаться в іншому ракурсі, обумовлені взаємодією художньої творчості і бізнесу чи інших форм, які стримують мистецьку самореалізацію особи.

Як зазначається у передмові до його власного каталогу «... Останні роки творчість митця природно і невимушено продовжує кращі мистецькі традиції українського пейзажного живопису, закладені П. Левченком, С. Васильківським та М. Бурачком» [3, с. 2], які, як відомо, експериментували зі світлом [5].

Достатньо переглянути у цьому зв'язку його роботи останніх років, де домінуючим виступає символічне блакитне тло: «Осінній парк» (п/о, 63х82, 2009 р.), «Межирицький монастир» (п/о, 59х59, 2007 р.), «Городоцький передзвін» (п/о, 65х83, 2009 р.), «Городок. Благовіст» (п/о, 62х82, 2007 р.) та інші подібної історико – сакральної проблематики. І саме як пейзажист він помітний на культурному видноколі України.

Віктор Гвоздинський належить до активних членів місцевої Спілки художників НСХУ, оскільки, починаючи з 1973 року, часто експонується. При цьому 24 його експонування припадає на радянську добу (6 персональних) і 33 – на сучасний період (10 персональних). При цьому відзначимо, якщо перші його експонування відбулися у достатньо престижних культурних центрах, якими є Москва, Мінськ, Баку, Харків, Київ, Львів, Запоріжжя, Прага, Мост, Шумперк, то у сучасну добу його виставкова діяльність

розгортається переважно у польських та чеських культурних центрах – виставкових залах Пйотркув-Трибунальського, Праги, Мосту, Есеніка, або Рівного, Луцька, Острога, Чернівців та інших міст України, які участь у 9 пленерах (Хотин, Кам'янець-Подільський, Острогор, Івано-Франківськ, Хелм, Кременець, Буковель, Пересопниця та ін.).

Його улюбленим центром експонувань є Чехія. Саме там ним проведено декілька персональних виставок: міста Прага (1988, 1990 рр.), Шумперк (1989, 1991 рр.), Мост (1990, 1992 рр.), Есенік (1993, 1995, 1997, 1999 рр.). Відбулися також його персональні художні презентації й у м. Рівному (1985, 1986, 2010–2013 рр.), Львові (1985 р.), Луцьку (2012 р.) та ін. Помітною є його участь й у низці збірних тематичних експонувань («Над Горинню», м. Рівне, 2000 р., м. Мінськ; «Барви Полісся», 2003 р., Пйотркув-Трибунальський; різнопланові експонування у Луцьку та Тернополі, проведені у 2006–2008 рр., «Барви України» – м. Олыштин, Польща, 2008 р., збірні виставки «настрою», посвячена натюрмортам місцевих майстрів (у В. Гвоздинського експонувався «Натюрморт із ромашками» та ін.), експонування українських та польських художників (2004 р., Польща), ювілейні, до 20-річчя державної незалежності України (Львів, Вінниця, Івано-Франківськ), де його творчі здобутки були також належним чином відзначені колегами та художньою критикою. А сьогодні ці експонування, крім усього іншого, є й достатньо фінансово витратними заходами для самих майстрів.

А загалом для творчої самореалізації місцевих майстрів пензля чи різця значною мірою сприяє започатковане від 2003 року їх творче стажування, організоване для представників образотворення у живописному місті Пйотркув-Трибунальському, скульптурні пленери – у Вежбиці та Сейне (Польща), живописно-фотографічні – у Пряшеві (Словаччина), а також численні інші, проведені на Сумщині, Івано-Франківщині, Богуславщині на Волині, Тернопіллі і Трипільлі, де не лише природні чинники, але й творче спілкування багато додають до формування художнього досвіду і смаку митців.

Не можна не згадати у цьому зв'язку й низку подібних заходів, започаткованих ще у 2006 році в області під назвою «Історичні та природні перлини Рівненщини», які також є доброю формою творчої самореалізації особистості. Традиційним у краї стало також проведення літньої творчої мандрівки «Стежками Острожчини» – ще однієї творчої зустрічі художників, представників регіонального мистецтва, де продовжується практика мистецьких дискусій і народжуються оригінальні твори.

Подібну форму чимало років використовувала й відомий київський мистецтвознавець і художник Ольга Петрова, збираючи молодих майстрів пензля на пленери до Святогорської Успенської Лаври та її околиць, і таким чином не лише прилучаючи молоду генерацію до нових форм бачення мистецтва через професіональне спілкування, споглядання художніх творів, але й поповнюючи мистецьку колекцію Лаври сучасними зразками вітчизняного образотворення, переважно заземленого на природу Сіверського Дінця.

Отже, все це дає змогу не лише побачити рівненським митцям інший символіко-семантичний ряд, природу чи пам'ятки культури, але й долучитися до інших культурних технік, вивчати іншу творчу манеру, відчути конкурентний дух середовища, поспілкуватися у творчому оточенні та побачити ще безліч того, чого, перебуваючи лише в одному місті чи містечку, ніколи не набути. Та й певні менеджерські навички стосовно просування власного культурного продукту в подібному середовищі набуваються значно скоріше й ефективніше. Як зазначав свого часу вітчизняний філософ Григорій Сковорода, «... якщо оволодіти мистецтвом спілкування і зустріти тотожну душу, то людина може бути не лише щасливою, але й найщасливішою».

Власне, ще одна з помітних персональних виставок Віктора Гвоздинського, за тематикою якої можна відслідковувати певну еволюцію творчості митця, відбулася у м. Рівному 25 лютого 2011 року у виставковій залі обласного краєзнавчого музею, де традиційно експонуються місцеві митці та науковці. Її проблематика, як і завжди, була достатньо широкою і давала змогу поглянути на черговий життєвий етап художника у його відтворенні на полотні чи папері. Зокрема, тут був представлений і його проєкт реконструкції відомої пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, розташований у смт. Гоща і підготовлений ним ще у 2000 році.

Цікавими видаються і його натюрморти: «На Маковія» (60x80, п/о, 2008 р.), «Зимовий вечір» (50x70, п/о, 2011 р.), «Натюрморт із полуницями» (80x60, п/о, 2011 р.), «Натюрморт урочистий» (98x86, п/о, 2011 р.), «Українська кераміка» (97x102, п/о, 2011 р.), «Прийшов місяць червень» (60x47, п/о), «Липневий натюрморт» (п/о, 80x60, всі – 2011 р.) та ін., професійно виконані у стриманій кольоровій гамі.

Більшість його картин, навіть при поверховому знайомстві з ними, експонованих на цій виставці, має достатньо нескладний сюжет. Це відмічають і всі ті, хто відвідує його експонування постійно, і ті, хто лише береться аналізувати ці твори: «Зима. Зустріч з весною» (50x70, п/о), «Межиричі» (63x85, п/о), «Похмурий день» (50x70, п/о, 2011 р.), «Церква с. Вишневець» (п/о, 50x70, 2010 р.) тощо.

Його пейзажі захоплюють кольоровою гамою і це помітно на чималій кількості картин: «Весняний пейзаж» (55x58, п/о, 2009 р.), «Долинами і луками» (63x83, п/о, 2010 р.), «Мінлива осіння пора» (50x70, п/о, 2011 р.), «Синьоока осінь іде навмання» (70x90, п/о, 2011 р.). Чимало його художніх картин навіяні карпатськими мотивами: «Тиха осінь у Карпатах» (63x83, п/о, 2010 р.), «Карпатські далі» (60x80, п/о, 2009 р.), «Зима. 2009» (50x70, п/о) та ін., або місцевою проблематикою: «Вулиця Симона Петлюри» (45x 60, п/о, 2009 р.).

Вражають своєю безпосередністю серед експонованих й картини «Мрію про небо» (71x75, акварель, 1983 р.), на якій зображена внучка художника на тлі аеропорту та лірична замальовка «У дощовий день» (50x60, п/о, 2011 р.), де зображено хлопчика, що ховає від дощу маленького лелеку.

Майже у кожного художника є проблематика, яка рідко виривається «на світ» і стає доступно широкому загалу, утім не полишає його творчої природи. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких психологічні надломи упродовж життя, яскраві негативні враження тощо. Тож рух дорогою, під назвою «Життя» також накладає свої відбитки на творчість, ракурс бачення мистецьких проблем та й сам зовнішній вигляд митця.

Стосовно В. Гвоздинського, то найбільше вражають у цьому контексті його моторошні картини-символи: «Відлуння. 1998» (п/о), «Відлуння 1995» (60x80, п/о, 1998 р.), «Плин часу» (60x80, п/о, 1996 р.), «Коло життя» (п/о), «Особисте» (99x89, п/о, 1999 р.) – твори, в яких відчутне неначе переплетіння душ поза реальним світом, що начебто намагаються вирватися з тіней свого тіла, чи про щось нам розповісти [5].

До речі, відомий філософ кінця XIX – початку XX століття М. Бердяєв високо оцінював роль символізму як у художній творчості, так і в житті кожного з нас загалом, ще на початку XX ст. зазначав: «у символах дані не умовні знаки душевних переживань людини, а обов'язкові знаки першожиття, самого духу в його першореальності, дані шляхи, що пов'язують світ природний і світ духовний» [1, с. 71]. Символісти початку минулого століття вважали, що «рух і гра смислових відтінків створюють нерозгаданість, таємницю символу. Якщо образ виражає одиничне явище, то символ таїть у собі низку значень – почасти протилежних, різноспрямованих» [7].

Утім, на загал творчість Віктора Гвоздинського – лірична і достатньо оптимістична, насичена пружним ритмом. І остання виставка митця це підтвердила.

Досить активна і помітна в середовищі митців та мистецтвознавців виставкова діяльність художника сьогодні сприяла тому, що його різнопланова творчість викликає зацікавлення не лише вітчизняних шанувальників мистецтва, але й закордонних. Тож його твори сьогодні знаходяться у приватних колекціях України, Росії, Польщі, Чехії, Австрії, США, Австралії, Італії тощо. Розміщено його роботи й у мистецькому альбомі «Художники Прикарпаття» (2009 рік). Чимало робіт подаровано Рівненському обласному краєзнавчому музею, який також формує свою колекцію представників місцевого образотворення [4]. Шкода лише, що відсутність певної плановості в організації виставкової діяльності в краї та й Україні загалом, а також поглибленого вивчення цієї спадщини в навчальних закладах, не дає змоги доносити цю інформацію до споживача.

Тож лише час, будемо сподіватися, усе розставить на свої місця.

Список використаної літератури та джерел

1. Бердяев Н. Диалектика божественного и человеческого / Н. Бердяев. – М.: Изд. «Фолио», 2003. – 624 с.
2. Виткалов С. В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: моногр. / Сергій Виткалов. – Рівне: ППДМ, 2012. – 416 с., іл.
3. Віктор Гвоздинський: живопис: альбом. – Рівне, 2009. – 24 с.
4. З інтерв'ю Виткалова С. з художником В. Гвоздинським, проведеним 23 березня 2013 року // Приватний архів автора.
5. Лобановський Б. Б. Українське мистецтво другої половини XIX – початку XX ст. / Лобановський Б. Б., Говдя П. І. – К.: Мистецтво, 1989. – 206 с.: іл.
6. Нордау М. Психологія гения и таланта / М. Нордау. – К. – Харьков, 1898.
7. Символизм / Електр. ресурс: http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/literatura/SIMVOLIZM.html.
8. Художники Рівненщини. Альманах Рівненської обласної організації Національної спілки художників України. – Рівне: ВАТ Рівненська друк., 2008. – 100 с.

Резюме

Розглядається творчість сучасного регіонального представника образотворчого мистецтва Віктора Гвоздинського.

Ключові слова: регіональна культурно-мистецька практика, образотворче мистецтво, творчість, виставкова діяльність.

Summary

Regional fine art in personalias: Victor Gvozdiins'kiy

Work of modern regional representative of fine art Victor Gvozdinskiy is examined.

Key words: regional cultural and art practice, fine art, work, exhibition activity.